

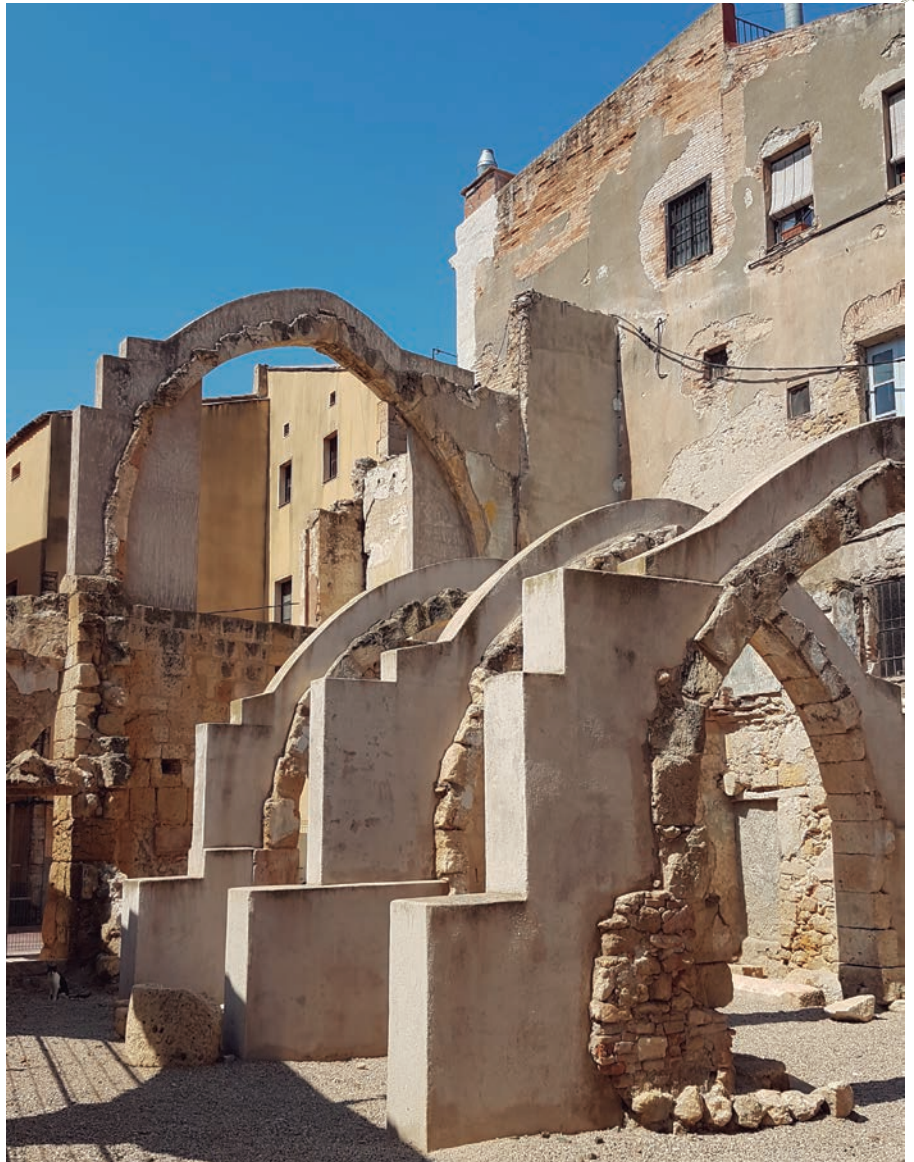
jueus perquè vivien tots barrejats i hi havia conflictes, de manera que es va decidir que els jueus visquessin tots junts tot i que, com en moltes altres ciutats de la Corona d'Aragó, el de Tarragona no va ser un call jueu completament tancat. Hi ha documentació que ens recorda, constantment, que els cristians no poden viure al call i que els jueus sí que hi han de viure. Això ens indica que hi havia certa màniga ample. En tot cas, l'any de creació dels calls jueus és 1.234.

J.M: el call jueu de Tarragona seria, més o menys, des de l'Arc de Sant Bernat fins la Plaça del Rei, muralla i Carrer de Santa Anna. En aquesta àrea, hi hauria una plaça de la jueria que seria, més o menys, la plaça dels Àngels; el seu forn de pa, la seva escola que és la seva sinagoga i els habitatges seus que tampoc serien massa diferents als dels altres.

M.S: Ca la Garsa seria, veient els elements, una casa d'un potentat jueu. És molt interessant l'estructura que tenim, de doble sala d'arcs diafragmàtics, que estan superposades una sobre l'altra i cal dir que s'han conservat pocs arcs perquè sabem que alguna cosa va passar amb el propietari. És interessant per això, perquè hi ha arquitectura civil i en aquest cas jueva, d'una envergadura considerable i que aquí, a Tarragona, constatem des de finals del segle XII.

Tenint en compte l'espai que heu acotat com a call jueu, perquè només queda dempeus aquesta part de Ca la Garsa?

J.M: L'evolució humana ha estat important. Aquí al davant hi ha el Mercat de la Part Alta que és dels anys cinquanta. Això ens diu que hi ha hagut una transformació d'aquest espai amb la seva evolució i renovació arquitectònica. Però, a veure, aquí al costat tenim uns arcs i, segurament, un palau de l'època visigoda que s'ha transformat i reconvertit. Hi ha parets que formen part de Ca la Garsa i altres que formen part d'aquestes edificis. Per tant, en primer lloc hi ha hagut una transformació i, en segon lloc, hem de dir que encara no ens ho hem mirat. Estic convençut que el dia que comencem a repicar parets perquè s'hi facin actuacions, sortiran parets medievals i antigues, com quan s'han fet controls arqueològics al carrer de la Portella o al carrer Granada, on ha sortit tot això, arcs apuntats,

Dues ciutats, antiga i actual, conviuen a la Part Alta de Tarragona

parets de tàpia, murs del segle V, del segle VI o del XII.

Sempre diem que a Tarragona hi conviuen dues ciutats referenciant

l'actual i aquella derivada del llegat romà, però en canvi realment hi ha moltes altres ciutats que estan amagades, altres parts de la història que només s'intueixen o, en alguns casos, que de moment es desconeixen.

M.S: De fet nosaltres reivindicuem aquest passat medieval i, entre d'altres, el passat jueu. Realment quan estem a la Part Alta no estem en un patrimoni romà, estem circumdatats per unes muralles que són romanes però estem observant una fossilització del passat medieval de la ciutat que la gent desconeix. Ens consta que l'ajuntament està fent moltes coses però el que es ven és la Tàrraco Romana.

No ens oblidem que Tàrraco són vuit segles i que hi ha elements extraordinaris com les voltes del Circ. Amfiteatres n'hi ha molts però que estiguin davant del mar i tinguin una basílica visigòtica i una església basilica medieval no és massa habitual. Realment és un patrimoni molt singular.

J.M: Tarragona està a la llista de Patrimoni Mundial pel conjunt arqueològic de Tàrraco a base de dos criteris que són, per un costat, una mostra singular de l'urbanisme d'aquella època i, per l'altra, que ens establim les portes a una cosa que hem d'explotar. És una ciutat molt interessant per veure l'evolució com a ciutat al llarg dels segles.

Com deia la Marta, ciutats amb un amfiteatre n'hi ha moltes però que tinguin dues esglésies al seu interior, no. Ciutats amb un Circ roma n'hi ha un munt, però ciutats que dins del Circ tinguin cases medievals, cases modernes o cafeteries, n'hi ha molt poques. Ciutats que el recorregut del Culte habitual de l'Emperador amb les seves processons se substitueix pel Corpus, les processons de Santa Tecla, les de Sant Magí o el pilar caminant —i que estan passant pels mateixos llocs— només n'hi ha una i és aquesta.

En resum, tenim una ciutat que no és ni romana, ni medieval, ni renaixentista sinó que tenim una ciutat del segle XXI que està feta de trossos, d'esquelets de moltes èpoques que es van reciclant i recol·locant.

Penseu que és bo que es promogui només el coneixement públic del patrimoni declarat per la Unesco en detriment de l'altre patrimoni de la ciutat que passa a l'oblit?

El perímetre de Ca la Garsa conviu amb els patis de les cases del carrer Santa Anna

J.M: Jo ho diria d'una altra manera. Tarragona té diversos ganxos que cal aprofitar. Un és el patrimoni romà, l'altre és la gastronomia, hi ha la cultura tradicional i popular; i les platges. Cap apostar per tots ells perquè serveixin per explicar la resta. Un dels errors que té aquesta ciutat, i això ho dic a títol particular, és que tenim la dèria d'apostar per tot i si apostes per tot, segur que perds.

Evidentment, el passat medieval de Tarragona té una potència extraordinà-

ria. Agafa una foto aèria del centre històric i, aprofitant que hi ha tecnologia que et permet calcular els espais, mira els metres quadrats que ocupa la Catedral que, percentualment, és un disbarat amb comparació de la resta del centre històric. Això no passa a altres ciutats i per algun motiu serà, oi?

M.S: Tenim el claustre medieval més gran de tota Europa, només ens supera, per un metre, Monreale (Itàlia).

Tornem a Ca la Garsa. Perquè està com està l'edifici i perquè

s'ha perdut tot allò que s'ha perdut?

M.S: Que jo sàpiga, era d'un propietari o propietària que ho va vendre i ho va comprar un senyor que tenia unes finques i hi volia edificar. Llavors va començar a fer obres, enruntant, i un veí que mirava per la finestra a prop d'allí, va veure que sortia quelcom especial o diferent per la paret, de manera que va trucar a l'ajuntament i en aquell punt es van paralitzar les obres.

J.M: Això és la llegenda urbana (somriu). El que tenim és un edifici al barri jueu, que no tenia catalogació i aquest era un dels problemes. Hi ha una llicència d'obres, s'hi fan els treballs però l'edifici estava en un estat de conservació molt dolent. Molts d'aquestes edificis medievals tenen una base amb murs de maçoneria de pedra i les muntades són de tàpia. Aquí el plantejament, durant molt temps, ha estat que el què val són els arcs i la pedra, perquè la tàpia s'ha de substituir ja que no aguanta. "Craso error". Enderroques tàpia i altres elements que no t'interessen, i llavors què et queda? Un esquelet. Això és un error conceptual que ara, al cap dels anys, es comença a canviar.

També succeeix que els codis tècnics d'edificació tenen molt ben calculada la resistència de les càrregues del formigó, del ferro i d'altres materials produïts industrialment. Però, és clar, qui calcula les càrregues d'una tàpia o d'una paret de carreus? Això també genera pors. El més fàcil, davant de situacions com aquesta i per un tema de responsabilitat civil i tècnica, és tirar-ho.

Imagino que en aquest punt, es deuriem generar tot un seguit de dubtes, oi? Si tens una part del patrimoni tan interessant i les coses no s'ha fet prou bé, quin camí és el correcte?

Aquí, com deia abans, l'edifici no tenia la protecció legal que potser havia de tenir al seu moment. Pensem que l'administració no sempre té tots els mecanismes necessaris, però en tot cas, en aquest punt es va tirar una part de l'edifici i es van apuntalar les arcades amb tan poca gràcia que van caure. Estem parlant dels anys 2002 a 2006 aproximadament.

Paral·lelament a això, hi ha un moment en que la Reial Societat Arqueològica Tarraconense, a partir d'una lectura d'un document medieval, diu

L'actuació realitzada per l'Ajuntament ha permès mantenir els arcs i l'estructura bàsica de la casa

que allò era un Palau Reial. En aquest punt es genera una controvèrsia. L'ajuntament planteja que l'edifici, que ja s'estava desmuntant, sigui declarat Bé Cultural d'Interès Nacional per part de la Generalitat. L'administració autonòmica diu que no i l'ajuntament el declara Bé Cultural d'Interès Local i s'inicia

el procés d'expropiació que acaba al jutjat i que al final fa que l'edifici acabi en mans de l'ajuntament.

En aquest punt et trobes amb un sol·lar que té unes restes arqueològiques interessants que s'han de restituir, perquè els arcs han caigut, i amb la pregunta de què fas amb aquella edificació i les

restes en aquell moment. La primera opció és deixar-lo com està però com l'has expropiat li has de donar utilitat pública. La segona opció passa per reconstruir o restituir el volum però llavors li ha de donar uns usos, hi has d'invertir i has de donar-li una funcionalitat. I la tercera opció és integrar-ho dintre de l'espai públic. I quan arriba aquell moment, també va arribar la crisi.

Però al seu moment hi havia propostes sobre la taula per definir el futur de Ca la Garsa...

M.S: Sí, perquè es parlava d'un Centre d'interpretació jueva...

J.M: Se'n va parlar varies vegades. Aquests últims deu anys han servit per fer les coses de manera molt diferent. L'any 2010 a l'estat espanyol es van muntar de l'ordre de 2.500 centres d'interpretació de diferents tipus de patrimoni amb una inversió, cadascun, que podia anar del quart de milió als dos milions d'euros de mitjana. Al cap de quatre o cinc anys, el 99% estaven tancats. No s'havia fet mai l'estudi de càlcul econòmic per saber les necessitats de despesa, manteniment o personal.

Quan parlem de fer un Centre d'interpretació, parlem de musealitzar les restes existents, refer l'edifici aprofitant l'estructura que té ara? de què estem parlant?

J.M: Hi havia moltes idees però res concretat. Durant molt temps hi ha ha-

gut converses informals amb determinats grups, i alguns d'ells d'interès cultural jueu, que es mostraven interessats en invertir aquí, ajudar i fer projectes meravellosos però sovint eren projectes irrealmentals.

La pregunta és: hem de fer un projecte d'adequació de Ca la Garsa o hem de fer una projecte de posada en valor del Call Jueu? O potser ho hem d'integrar tot en un projecte de posada en valor molt més gran que és del Centre Històric? Em sembla que hem d'anar a l'últim, al més gran i que això tingui un paper a l'Auca. Abans d'arribar a això potser ens hem de plantejar què hem de fer amb la Part Alta quan sigui gran, fer un plantejament més estratègic.

La URV i la Universitat de Girona impulsen conjuntament un projecte en el que hi col·labora la Càtedra Smart de la nostra universitat i la Fundació Smart, d'estudi de centres històrics catedralicis. Això és un rovelló i si a aquest li sumes un nou Pla Especial del Centre Històric que ara es treballa des de l'ajuntament, ja tenim dos varietats de bolets que ens serveixen. Si ara podem activar la continuació del Pla de canvi de paviments que es fa des de la Generalitat de manera més o menys intermitent, aquest és un dels espais que s'hi ha d'activar. Aquests tres elements farien possible una regeneració de l'espai urbà, una intervenció arqueològica

i un estudi històric potent del què hi ha, i posar en solfa tot això.

M.S: El que seria idea, si hi haguessin diners, és refer l'edifici que quedaria amb uns pòrtics similars als que hi ha al carrer Merceria. Quedaria maco i, com diu el Joan, seria un espai es pogués explicar un relat.

J.M: Parles d'una inversió de dos o tres milions d'euros.

M.S: És clar, però per fer alguna cosa mitges més val no tocar-ho. Sóc partidària d'intentar no tocar res fins que no es puguin fer bé les coses i es pugui mantenir. Ja tenim exemples de coses que s'han fet a mitges i no han funcionat.

Marta, creus que caldria impulsar algun tipus de programa per posar en valor aquest patrimoni que no es coneix, ja no només als turistes de fora sinó als propis tarraconins?

Tot allò que sigui potenciar el patrimoni de la ciutat per aquells que hi viuen ha de ser una voluntat traduïda en fets en tot moment. La qüestió és educar i conscienciar, aconseguir que les persones sàpiguen què tenim i ho cuidin i s'ho estimin. A la Part Alta hi ha un patrimoni que molta gent no coneix i el problema és que com no es coneix no es valora i llavors la pròpia zona no té la importància que li pertoca.

75
anys
Des de 1942

Pujol

Visita la nostra nova web www.prefabricatspujol.com